

8. Словарь словообразовательных элементов немецкого языка / А. Н. Зуев, И. Д. Молчанова, Р. З. Мурясов и др.; Под рук. М. Д. Степановой. — М. : Рус. яз., 1979. — 536 с.

9. Deutscher Wortschatz. Leipzig: Universität Leipzig, Institut für Informatik, Abteilung Sprachverarbeitung, 1998-2007. [Digital]. — Zugriffsmodus: <http://wortschatz.uni-leipzig.de> — Bildschirmtext.

10. Duden. Deutsches Universalwörterbuch [Digital]. — 7., überarbeitete und erweiterte Auflage, CD-ROM. — Systemvoraussetzungen: Windows: Windows 2000/XP/Vista/7 Mind. 250 MB freier Festplattenspeicher CD-ROM-Laufwerk; Linux: Getestet unter Suse Linux 11.2 Mind. 250 MB freier Festplattenspeicher CD-ROM-Laufwerk; Mac: Mac OSX 10.3/10.4/10.5/10.6 Mind. 250 MB freier Festplattenspeicher CD-ROM-Laufwerk — Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag, Bibliographisches Institut & Brockhaus AG, 2011. — Bildschirmtext.

11. Häufigkeit // Duden online. Die Webseite des Verlags Bibliographisches Institut GmbH. [Digital] — Mannheim, Leipzig, Wien, Zürich: Dudenverlag, Bibliographisches Institut & Brockhaus AG, 2012. — Zugriffsmodus: <http://www.duden.de/hilfe/haeufigkeit> — Bildschirmtext.

12. Möller, M. Psychische Wirkungsverben des Deutschen // Deutsch als Fremdsprache / Max Möller. — 44. Jahrgang — Heft 1 — Berlin, München : Langenscheidt, 2007. — S. 11–19.

УДК 811.161.1'06

Драпак О.З.
(Чернівці, Україна)

МІЖЧАСОВІ ТЕМАТИЧНІ УГРУПУВАННЯ У СКЛАДІ ПОНОВЛЕНОЇ ЗАГАЛЬНОВЖИВАНОЇ ЛЕКСИКИ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ 90-Х РОКІВ ХХ СТОЛІТТЯ

Стаття присвячена розгляду міжчасових угруповань у складі поновленої лексики 1990-х років, об'єднаних навколо спільних тематичних груп.

Ключові слова: міжчасове угруповання, поновлена лексика, тематична група.

Статья посвящена рассмотрению межвременных групп в составе обновлённой лексики 1990-х годов, объединённых вокруг общих тематических групп.

Ключевые слова: межвременные группы, обновлённая лексика, тематическая группа.

The author made an attempt to examine the intertime groups in the Ukrainian language of 1990th connected around the common theme-based groups.

Keywords: intertime group, updated vocabulary, theme-based group.

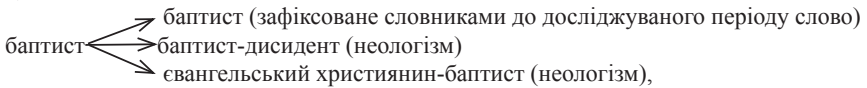
Механізм дослідження стану лексики будь-якого історичного періоду передбачає вивчення поновленої лексики. Розгляд міжчасових угруповань (під міжчасовими угрупованнями слід розуміти об'єднання, складові компоненти яких мають різні показники інтенсивності функціонування у складі загальноновживаної лексики української мови і мо-

© Драпак О.З., 2012

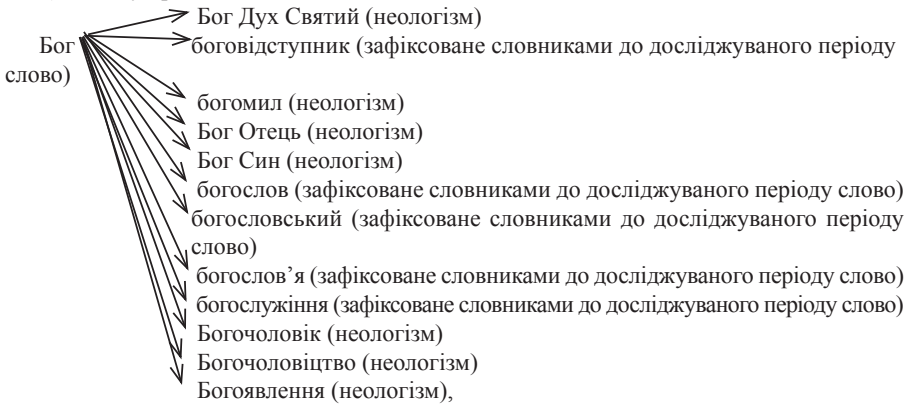
жуть бути: 1) неологізмами, 2) активновживаною частиною словникового складу мови, 3) назвами понять, які відійшли до пасивної словникової групи; 4) активізованою (актуалізованою у вжитку) частиною до досліджуваного періоду пасивної лексики (назвами застарілих понять і явищ закордонної дійсності, а також діалектною, жаргонною, розмовно-просторічною лексикою)) у складі поновленої лексики досліджуваного періоду, об'єднаних навколо спільних тематичних груп, а також груп слів із спільними і синонімічними складовими, які не лише утворені у різні історичні періоди, а й належать до різних тематичних систем, є важливою складовою цього процесу. Тому постає необхідність детального ознайомлення з ними.

У процесі вивчення поновлених слів у складі загальноновживаної лексики української мови 90-х років ХХ століття на основі статистичного матеріалу було виявлено 14 міжчасових тематичних лексичних угруповань (9 груп релігійних термінів, 2 групи технічних термінів, 1 група мистецьких термінів, 1 група політичних термінів і 1 група стилістично нейтральних слів), об'єднаних навколо спільних компонентів:

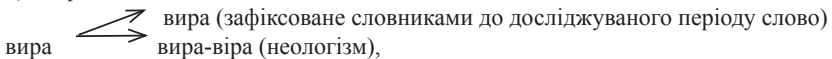
1) «баптист»:



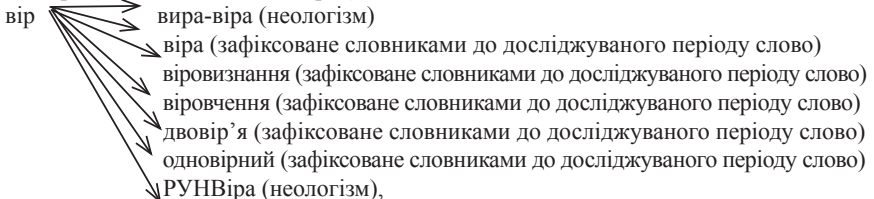
2) «Бог» у препозиції:



3) «вира»:



4) «вір» (ціла основа слова «вира»):



5) «дизайн»:

дизайн → дизайн (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово)
дизайн → дизайнер (неологізм)
дизайн → дизайнерський (неологізм)
дизайн → дизайн-студія (неологізм),

6) «енд» у постпозиції:

енд → уїк-енд (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово)
енд → хепі-енд (неологізм),

7) «канон»:

канон → канон (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово)
канон → канонізація (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово)
канон → каноніст (неологізм)
канон → канонічний (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово)
канон → неканонічний (неологізм),

8) «комп'ютер»:

комп'ютер → комп'ютер (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово)
комп'ютер → комп'ютерний (неологізм),

9) «конфесі» (ціла основи слова «конфесія»):

конфесі → багатоконфесійний (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово)
конфесі → конфесійний (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово)
конфесі → конфесійно (неологізм)
конфесі → конфесія (неологізм),

10) «патріарх» у препозиції:

патріарх → патріархально-депресивний (неологізм)
патріарх → патріархія (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово),

11) «продюсер»:

продюсер → продюсер (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово)
продюсер → продюсерський (неологізм)
продюсер → саундпродюсер (неологізм),

12) «радянський»:

радянський → радянський (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово)
радянський → Радянський Союз (неологізм)
радянський → пострадянський (неологізм),

13) «релігійний» у постпозиції:

релігійний → антирелігійний (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово)
релігійний → неорелігійний (неологізм),

14) «явлення» у постпозиції:

явлення → Богоявлення (неологізм)
явлення → вявлення (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово).

Також виділено 8 груп слів із спільними і 4 групи слів із синонімічними складовими,

які не лише утворені у різні історичні періоди, а й належать до різних тематичних систем. Спільні компоненти цих груп:

1) «анти» у препозиції:

анти → антидепресант (неологізм, науковий термін)
анти → антикомпроматний (неологізм, політичний термін)
анти → антипригарний (неологізм, технічний термін)
анти → антирелігійний (зафіксований словниками до досліджуваного періоду релігійний термін)
анти → антитринітарій (неологізм, релігійний термін)
анти → антиукраїнство (неологізм, політичний термін),

2) «брат» у препозиції:

брат → братан (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово, жаргонний термін)
брат → братолюбство (неологізм, релігійний термін),

3) «мен» у постпозиції:

мен → кросмен (неологізм, спортивний термін)
мен → супермен (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду стилістично нейтральне слово),

4) «мобільн» (ціла основа слова «мобільний») у препозиції:

мобільн → мобільна спліт-система (неологізм, технічний термін)
мобільн → мобільний (зафіксований словниками до досліджуваного періоду технічний термін)
мобільн → мобільник (неологізм, розмовно-просторічне слово),

5) «парт» (усічена основа слова «партія») у препозиції:

парт → партійка (неологізм, розмовно-просторічне слово)
парт → партія (зафіксований словниками до досліджуваного періоду політичний термін)
парт → партократія (неологізм, розмовно-просторічне слово),

6) «супер» у препозиції:

супер → супермен (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду стилістично нейтральне слово)
супер → супермікролітражний автомобіль (неологізм, технічний термін)
супер → супер-шоу (неологізм, мистецький термін),

7) «топ»:

топ → вело-топ-шоу (неологізм, спортивний термін)
топ → топ (зафіксований словниками до досліджуваного періоду побутовий термін),

8) «шоу»:

шоу → вело-топ-шоу (неологізм, спортивний термін)
шоу → супер-шоу (неологізм, мистецький термін)
шоу → шоу (зафіксований словниками до досліджуваного періоду мистецький термін);

спільна семантика:

1) здатний до переміщення без дротів:

- а) мобільник (неологізм, розмовно-просторічне слово),
- б) стільниковий (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово, технічний термін);
- 2) історичний період в житті України:
 - а) бандократичний (неологізм, розмовно-просторічне слово),
 - б) бандократія (неологізм, розмовно-просторічне слово),
 - в) більшовизація (зафіксований словниками до досліджуваного періоду політичний термін),
 - г) більшовицький (зафіксований словниками до досліджуваного періоду політичний термін),
 - д) буржуазний (зафіксований словниками до досліджуваного періоду, політичний термін),
 - е) гласність (зафіксоване до досліджуваного періоду слово, політичний термін),
 - є) демократура (неологізм, розмовно-просторічне слово),
 - ж) застої (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово, політичний термін),
 - з) ізм (неологізм, розмовно-просторічне слово),
 - и) комунсоціалістичний (неологізм, розмовно-просторічне слово),
 - і) маланчуківщина (неологізм, розмовно-просторічне слово),
 - ї) новоімперський (неологізм, розмовно-просторічне слово),
 - й) перебудова (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово, політичний термін),
 - к) посткомуністичний (неологізм, політичний термін),
 - л) постперехідний (неологізм, політичний термін),
 - м) пострадянський (неологізм, політичний термін),
 - н) прихвтація (неологізм, розмовно-просторічне слово),
 - о) радянський (зафіксований словниками до досліджуваного періоду політичний термін),
 - п) советизація (неологізм, розмовно-просторічне слово),
 - р) соціал-феодалізм (неологізм, розмовно-просторічне слово),
 - с) сталінщина (неологізм, розмовно-просторічне слово);
- 3) комуністичний:
 - а) ВЛКСМ (зафіксований словниками до досліджуваного періоду політичний термін),
 - б) комсомол (зафіксований словниками до досліджуваного періоду політичний термін),
 - в) комуніст (зафіксований словниками до досліджуваного періоду політичний термін),
 - г) комуністичний (зафіксований словниками до досліджуваного періоду політичний термін),
 - д) комунсоціалістичний (неологізм, розмовно-просторічне слово),
 - е) КПУ (неологізм, політичний термін);
- 4) пересувний:
 - а) мобільна спліт-система (неологізм, технічний термін),

- б) мобільний (зафіксований словниками до досліджуваного періоду технічний термін),
- в) мобільник (неологізм, розмовно-просторічне слово),
- г) стільниковий (зафіксоване словниками до досліджуваного періоду слово, технічний термін).

Таким чином, можна стверджувати, що міжчасові угруповання у складі поновленої лексики досліджуваного періоду об'єднані як навколо спільних, так і навколо різних тем і містять у своєму складі як спільні, так і синонімічні компоненти. Переважна більшість міжчасових угруповань, об'єднаних навколо спільних тематичних груп (9), належить до складу релігійної термінології, оскільки у 90-х роках ХХ століття спостерігається потужний розвиток цієї частини словникового складу української мови у зв'язку з інтенсивним входженням релігії до життя українців. На другому місці за кількістю формування у її складі міжчасових тематичних угруповань знаходиться технічна термінологія (2 групи) завдяки значному розвитку технічної науки і впровадженню її досягнень у повсякденний побут. На останньому місці за кількістю сформованих на її основі відповідних міжчасових тематичних груп містяться: мистецька, політична і стилістично нейтральна групи слів через відносно сталу динаміку функціонування відповідної лексики у досліджуваній історичній період, як індикатора важливості для україномовного населення України понять, які вона номінує.

Переважна частина лексичних угруповань, що належать до різних тематичних груп і розрізняються за показником інтенсивності використання зі спільними компонентами, об'єднана навколо інтернаціоналізмів (7 із 8), що свідчить про інтернаціоналізацію української мови досліджуваного історичного періоду. Більша частина об'єднань з синонімічними складниками, що належать до різних тематичних груп і розрізняються за показником інтенсивності використання (3 з 4), – політична лексика, що свідчить про важливість теми політики після розвалу Радянського Союзу.

ЛІТЕРАТУРА

1. Гринчишин Д., Капелюшний А., Сербенська О., Терлак З. Словник-довідник з культури української мови / Д. Гринчишин, А. Капелюшний, О.Сербенська, З. Терлак. – Львів: Фенікс, 1996.
2. Жовтобрюх М.А. Мова української періодичної преси (кінець ХІХ - початок ХХ століття) / М.А. Жовтобрюх. – К.: Наукова думка. – 1970. – Ч. 1.
3. Релігієзнавчий словник / За ред. проф-ів: А. Колодного, Б. Лобовика. – К.: Четверта хвиля. – 1996. – 392 с.
4. Словарь української мови: У 4-х томах /За ред. Б.Грінченка. – К.:Лексикон. – 1996.
5. Словник іншомовних слів / За ред. чл.-кор. АН УРСР О.С. Мельничука. – К. – Гол. Ред. УРЕ. – 1974.
6. Словник української мови: у 11 томах. – К.: Наукова думка. – 1970–1980.
7. Сучасна українська літературна мова: Лексика і фразеологія / За заг. ред. акад. І.К. Білодіда. – К.: Наукова думка. – 1973.